

## ۱ - رقم عباس میرزا نایب السلطنه به عسکر خان ۱

حکم والاشد آنکه عالیجاه رفیع جایگاه عزت و سعادت پناه ارادت و صداقت آگاه مجدت و نجات انتباه شهامت و بسالت اکتناه سفیر فرزانه آگاه عمده خوانین کبار عسکر خان سالار عساکر افشار بعوارف سلطانی مستظهر و بعواطف خاطر مرحمت مبانی مستمشر بوده بداند که درین سال فرخنده فال بعد از آنکه بنا بر اظهار عالیجاه مجدت و نجات انتباه زبده الامراء المسیحیه جنرال غاردان خان بنای کار بر این شد که تا معاودت آن عالیجاه یا رسیدن خبری از دولت علیه فرانسه طریق متار که مسلوک بوده از عساکر دولت علیه و سپاه روس آسیبی و تعرضی بیکدیگر نرسد و عالیجاه جنرال مشار الیه تعهدنامه مشعر بر ترک مجادله روسیه با عساکر دولت قاهره بکار گزاران ما سپرده حاجتی هم از آنها دریافت نمود که از طرف نواب و الاجنگ و جدالی رو ندهد و بهمین خصوص یکی از کسان خود را روانه نزد گود ویچ سردار روسیه نموده با این اطمینان نواب والا نیز عساکر پادشاهی را از سلطانیه برکاب ظفر نگار احضار نفرموده خاطر جمع می کامل داشتیم که روسیه حفظ دوستی دولت علیه و قرارداد عالیجاه جنرال مشار الیه و اتحاد شوکتین فرانسه و ایران را مرعی داشته خلاف قرارداد نخواهند نمود و گود ویچ اولاً بسخن عالیجاه جنرال و نوشته و فرستاده او التفاتی ننموده بناگاه خود در اول سردی هوا با گروهی بی شمار قاصد ایروان گردید و از طرف نخجوان نیز جمعیتی انبوه بولایت مزبور فرستاد مانیز چون سپاهی مستعد از عساکر منصوره در رکاب مستطاب نداشتیم امر قلعه ایروان را حسب الواقع مضبوط کرده ایلات

و رعایای آنجا را در محکمه‌های محکمه جا داده حکم بکوچیدن ایل و رعیت  
نخجوان فرمودیم و برای اینکه روسیه نخجوان را گوشمالی دهیم که تاجم  
آمدن سپاه ظفر پناه مصدر امری نتوانند شد با جمعیت حاضر رکاب عزم  
مجادله روسیه مأمور بنخجوان را و جبهه همت بلند ساخته میانه سیسیان و  
نخجوان آنهارا ملاقات و صدمه و ضربی کلی بآنها زده قتل و اسیری کامل از  
آنها فرمودیم و چون اطمینان کامل از کار ایروان حاصل فرموده و سپاه منصور  
نیز هنوز برکاب و الا نرسیده بودند و یقین داشتیم که روسیه نخجوان تامدتی  
مدید تدارک شکستگی خود را خواهند نمود بنای توقف را در اینطرف  
آب ارس گذاشته اهمیت و الا نهمت را بجمع آوردن سپاه و تهیه کار جنگ  
مصروف فرمودیم و چون حقیقت این اخبار بدربار دولت گردون مدار رسیده  
و عالیجاه جنرال مشارالیه نیز مستحضر گردیده بود عالیجاه صداقت آگاه  
لازارخان را روانه نزد غراف گودویچ سردار روسیه نموده که شاید مشارالیه  
بی آنکه میانه دو سپاه کار بجنگ و جدال کلی کشد دست از محاصره قلعه  
کشیده تا رسیدن خبر از دربار دولت علیه فرانسه بمتار که راضی گردد و  
گودویچ باز بسخن عالیجاه موسی لازار نیز التفات و اعتنائی ننموده دست از  
مجادله باز نداشت و چون میدانست که مجرد آنکه سپاه نصرت پناه در  
معسکروالا مجتمع گردند او را مجال و امان نداده متفرق و پربیشان خواهیم  
ساخت وقت را غنیمت دانسته شب نهم شوال دو ساعت بصبح مانده با همه سپاه  
خود از هر طرف بجانب قلعه رو کردند. مستحفظین قلعه نیز که با دل‌های قوی  
مشغول حفظ و حراست بودند از یورش ایشان اندیشناک نشده چندان تأمل  
نمودند که تمامی سپاه روسیه از خندق عبور و پپای دیوار رسیده نردبانها  
را ببندند برج و حصار گذاشته بودند بعد از آن تفنگچیان آتشبار قلعه از  
هر طرف مانند ابرهای برق انگیز شروع بشراه ریزی کرده بخواست خدا  
و باقبال بی‌زوال اعلی حضرت قدر قدرت خسرو ملک گشاقتلی چنان در آن  
سامان تقدیم کردند که درون و بیرون خندق و پپای برج دیوار از هر طرف پر  
از تنهای کشتگان روسی شده در هر جانب از کشته پشته بلند عیان گردید و

خون ایشان مانند جوی روان گشت و تمامی تفنگ و سلاح و نشان صاحب نشانهای ایشان بدست محافظین قلعه افتاده تدارکی تازه برای قلعه از اسلحه آنها مقدور و میسر گردید و بغير معدودی از ایشان که با مشقت و تلاش بسیار جانی بسلامت برده بسنگر خود رسیدند بقیه ایشان عرض فنا و دمار شده سه هزار کس مقتول و دوهزار نفر آنها مجروح گردید و چون مقارن آن حال دلاوران جنگجو نیز از اطراف و اکناف فوج فوج برکاب مستطاب منصور میرسیدند و نواب والا گروهی انبوه از ایشان را در مقدمه موکب ظفر کوکب والا چون آتش و باد از آب ارس با نظرف گذرانیده مأمور بمجادله و محاربه روسیه ایروان و نخجوان فرمودیم و عقاب رایت ظفرنگار را نیز بجناح حرکت آورده متعاقب پیشروان سپاه ظفرپناه قاصد و عازم دفع و رفع روسیه بودیم و خبر عزیمت سپاه و اراده حرکت موکب فیروزی همراه نیز بسردار روسیه رسیده و یقین داشت که مجرد آنکه موکب فیروزی کوکب والا بار دیگر بعزم خصم افکنی و دشمن شکاری حرکت نماید دو سپاه او را پای ثبات و قرار نخواهد بود لابد و ناچار هنوز عالیجاه رفیع جایگاه امیر الامراء العظام حسین خان سردار بیگلربیگی ایروان که با سپاه بجانب ایروان مأمور شده بود بخارج قلعه ایروان نرسیده و عالیجاه رفیع جایگاه زبدة الامراء الکرام علی خان قاجار بظاهر شهر نخجوان وارد نگردیده بودند که سردار روسیه چاره کار خود را در معاودت و فرار دیده خود و روسیه ایروان نیمشب از خارج ایروان بحدود گرجستان فرار و از روسیه نخجوان نیز بجانب قراباغ فراری گردیده از یکطرف موکب والا نیز که تحریک لواء عزیمت نموده بود در آنطرف نخجوان روسیه را ملاقات و از طرف دیگر سپاه ظفرپناه منصور که بایروان مأمور گردیده بودند در چهار فرسخی ایروان روسیه آنجا را دریافته چهار منزل آنها را تعاقب نمودیم و در هر منزل جمعی کثیر و جمی غفیر از آنها کشته و مجروح و گرفتار و اسیر گردید و چنان صدمه و شوکستی بآنها رسید که همه عراده و بیشتر قورخانه و اسلحه خود را سوخته و ریخته کوه بکوه از بیم جان فرار و پی سپر طریق خذلان گردیدند و بحمد الله المنه دشمنی که به

پیروزی خود مغرور بود چنان مقهور و مکسور و ابواب بلا بر روی او مفتوح گردید که بیخ و بن سنگ و خاری را محل سلامت خود می ساخت و از تفضلات بالغه الهی ضرب و صدمه و شکستی به آنها رسید که امروز از نخجوان و ایروان تا چند منزل همه جا تنهای کشتگان آنها ریخته و خاک صحرا باخون آنها آمیخته است. بالجمله چون در این اوقات که روسیه بحدود ایروان و نخجوان آمده بودند انواع بی اعتنائی از ایشان نسبت بعالیجاه موسی لازار خان و فرستاده اول که نوشته عالیجاه جنرال را برده بودند ظاهر گردید و از قرار شرحی که گودویچ سردار روسیه بنواب والا و کار گزاران سرکار قلمی داشته بود کمال بی اعتنائی او نسبت به دولت علیه دائمة القرار فرانسه استنباط میشود. نواب والا باحتیاط اینکه مبادا خدا نخواسته ضعف و فتوری از طرفی بعساکر ظفر مآثر فرانسه رسیده باشد تاتاری علی التعجیل تعیین و شرحی بعالیجاه موسی میور مرقوم داشتیم که اوضاع دولت علیه فرانسه را خود بزودی قلمی و حکم محکم را نیز بآنعالیجاه ابلاغ نماید. بآنعالیجاه نیز مقرر میشود که در رسیدن حکم والا حقایق اوضاع آنحدود و مرثه استقرار کار اعلیحضرت قدر قدرت شعار امپراطور اعظم عم اکرم را علی التفصیل قلمی و عرض نماید که خاطر عطف ذخائر والا از این رهگذر قرین استظهار و اطمینان بی منتهی گردد و همه وقایع اینحدود را نیز که بآنعالیجاه مرقوم داشته ایم حالی و خاطر نشان کار فرمایان دولت علیه فرانسه نموده ایشان را از مراتب بی اعتنائی های روسیه بدولت علیه فرانسه و بسخن و قرارداد عالیجاه جنرال مشارالیه مستحضر سازد و عنایات خاطر والا را درباره خود کامل دارند و در عهده شناسند.